МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
AUTONOMOUS UNIVERSITY OF ZACATECAS (MEXICO)
INSTYTUT PEDAGOGIKI, KUJAWSKA SZKOŁA WYŻSZA WE WŁOCŁAWKU (POLSKA)
EUROPEAN INSTITUTE OF FURTHER EDUCATION (EIDV) (SLOVAKIA)
SPOŁECZNYCH I HUMANISTYCZNYCH AKADEMIA KUJAWSKO-POMORSKA W BYDGOSZCZY (POLSKA)
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VI Міжнародної конференції

16 листопада 2023 року

м. Київ
КНУБА

УДК 37.09
ББК 74(4Укр)

Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету будівництва і архітектури
(протокол № 16 від 22 грудня 2023 р.)

Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали VI Міжнародної конференції (16 листопада 2023 року). – Київ: ЦП «Компринт», 2024. – 562 с.

ISBN 978-617-8171-03-2

У матеріалах VI Міжнародної конференції «Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України» висвітлюються актуальні питання професійної (професійно-технічної) освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід; психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу: сучасні виклики; сучасні проблеми викладання інженерно-технічних та гуманітарних дисциплін.

Матеріали конференції розраховані на науково-педагогічних, наукових працівників у галузі педагогіки, психології, соціології, викладачів, аспірантів, студентів, а також на соціальних педагогів, соціологів, практичних психологів і соціальних працівників.

УДК 37.09
ББК 74(4Укр)

За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їх автори.

ISBN 978-617-8171-03-2

© КНУБА, 2024

УДК 159.922.8

Калениченко Руслан Арсенович,
кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри професійної освіти
Київського національного університету будівництва і архітектури;
Кондратюк Вікторія Миколаївна,
здобувач вищої освіти групи ПСМз-22-2,
Державного податкового університету

РЕФЛЕКСІЯ ЯК МЕХАНІЗМ САМОРОЗВИТКУ

Рефлексія – широко досліджується у різних сферах психології, як в міжнародній, так і в українській науці, оскільки вона має важливе значення для сучасної людини. Цей процес дозволяє перебудувати свідомість, відмовлятися від усталених стереотипів мислення й поведінки, сприяє розвитку активного, творчого ставлення до себе, власної діяльності та способів її реалізації. Крім того, рефлексія є одним з основних психологічних механізмів, що стимулює і сприяє розвитку професійної діяльності людини.

У сучасних психологічних дослідженнях рефлексія розглядається в декількох аспектах, а саме: - як особливий стан свідомості (Д. Браун, Ф. Василюк, О. Улибіна та ін.); - як важливий механізм самопізнання та саморегуляції (Х. Хекхаузен, І. Кон, В. Столін, В. Слободчиков, Н. Гуткіна); - як принцип існування індивідуальної свідомості та умова розвитку зрілої особистості (К. Роджерс, Б. Зейгарник, А. Холмогорова); - як особлива організація мислення, пов’язана із зародженням нового змісту (В. Давидов, А. Зак, І. Семенов, С. Степанов).

Всі ці аспекти мають свої проекції в різних дослідженнях, що сприяє багатозначному трактуванню терміна «рефлексія». Варто зазначити, що вирізняється актуальністю вивчення рефлексії в контексті побудови вирішення різних мисленнєвих завдань. Одним із вчених, який досліджував зазначений феномен, був Р. Клюве. Він вивчав рефлексію у сфері мислення, зокрема, дослідник ставив акцент на когнітивній активності людини, в межах якої логічна рефлексія виконувала контрольні функції над застосуванням

стратегій вирішення завдань та у процесі регуляції власного мислення. Викликають інтерес і роботи Д. Редфорда, який довів, що метод розмірковування вголос є ефективним під час вирішення проблемних завдань [1].

У результаті аналізу робіт науковців, які займались експериментальним вивченням рефлексії, можна констатувати, що вони розглядали її як властивість людського мислення, але розходились у думках, щодо того, чи є вона єдиним універсальним процесом, за допомогою якого відбувається пізнання зовнішнього та внутрішнього світу, чи це два різних типи рефлексії. Актуальністю вирізняються і дослідження рефлексії в контексті спілкування та спільної діяльності. У багатьох сучасних західно-європейських наукових джерелах рефлексія вивчається як основний механізм міжособистісного пізнання і організації взаємодії в складних, невизначених, конфліктних ситуаціях, а також у процесі навчання людей. Так, М. Аргайл виокремив дві взаємопов'язані функції рефлексії, а саме:

- функцію когнітивного освоєння ситуації взаємодії (формування уявлень про себе, партнера, завдань, які постають під час контактів);

- функцію управління процесом міжособистісної взаємодії.

До того ж, вчений зазначав, що існує два типи рефлексивних уявлень про інших:

- формальні, а точніше синкретичні, які залежать від впливів емоційних факторів, вони базуються на соціально-перцептивних процесах проекції та ідентифікації;

- неформальні, або ж власне рефлексивні уявлення про внутрішній світ партнера, в основі яких лежить процес децентралізації і вони не залежать від емоційного ставлення до інших, а зумовлені змістом та особливостями спільної діяльності [2].

Цікавим аспектом дослідження рефлексії є її вивчення як механізму саморозвитку. За поглядами низки вчених, рефлексія є головною рушійною силою саморозвитку особистості, вона стимулює змінювання власної моделі

поведінки та діяльності відповідно до ситуації, є шляхом до переосмислення власного досвіду, в результаті чого, рефлексія перетворюється на основний механізм її саморозвитку. Особливої уваги варті дослідження рефлексії в сучасній українській психології. Зазначений феномен досить активно вивчається вітчизняними вченими як теоретично, так і експериментально, її аналіз здійснюється в контексті спілкування, наукового пізнання, саморозвитку, самосвідомості

На думку І. Беха, рефлексія є засобом усвідомлення суб'єктом підґрунтя власних дій, це спрямованість мислення на себе, на власні процеси і продукти діяльності. Вченим описані й досліджені такі види рефлексії як регулятивна (внутрішнім об'єктом якої є увага, що визначає зосередженість і спрямованість виховного процесу), визначальна (осмислення суб'єктом свого Я та усвідомлення того, що віддаляє його від досконалості), синтезуюча (узгодження гуманістичних цінностей з Я-духовним), створювальна (розвиток і саморозвиток особистості) [3].

У своїх працях С. Максименко відзначав, що якісний аналіз розвитку рефлексії можна простежити на прикладі опису її вікових змін. В основу якого покладено утворення очікувань рефлексії:

1) аналіз рефлексії торкається окремих вчинків дитини (9-12 років), причому навіть у такій формі вона виявляється лише у незначної кількості дітей.

2) рефлексивний аналіз зачіпає характер дитини, починаючи з 12-13 років. Підліток прагне до аналізу рефлексії через дослідження власного характеру, помічає особливості своєї особистості.

3) аналіз рефлексії відбувається з самопристрастю. У підлітка виникає критичне ставлення до себе, внаслідок чого, ним виявляються власні негативні риси характеру, виникають афектні переживання з цього приводу (13-14 років).

4) аналіз рефлексії торкається характеру людини, особливостей спілкування (15-16 років). При цьому самокритичність відходить на другий

план, ставлення до себе стає спокійним, доброзичливим. Різні складнощі у відносинах пояснюються нерозумінням оточуючих. Глибина та інтенсивність «юнацької» рефлексії залежать від багатьох соціальних (соціальне походження і середовище, рівень освіти), індивідуально-типологічних (ступінь інтраверсії-екстраверсії) та біографічних (умови сімейного виховання, взаємостосунки з однолітками) чинників, співвідношення яких ще недостатньо вивчено [4].

М. Савчин також активно вивчав рефлексію. Вчений вважав, що вона передбачає самоаналіз, дослідження людиною свого внутрішнього світу і поведінки. Її розвиток впливає на становлення людини як учасника соціальної взаємодії. У результаті такого дослідницького процесу людина усвідомлює себе по-іншому, оскільки співвідношення власних почуттів і переживань з почуттями і переживаннями іншої людини, аналіз і розуміння своєї поведінки дозволяє їй побачити ситуацію і себе в ній з іншого боку, що сприяє більш адекватній оцінці власної поведінки [5].

Отже, у вітчизняних дослідженнях рефлексія розглядалась як засіб усвідомлення особистістю причин своїх дій. Її розвиток вивчали через аналіз вікових змін, а також розглядали її вплив на формування особистості у соціальних взаємодіях. Проте в нашій роботі найбільший акцент ставиться на тому, що рефлексія є одним із механізмів особистісного та професійного самовдосконалення.

Список використаних джерел

1. Kluwe, R. Executive decisions and regulation of problem-solving behavior. // Metacognition, Motivationand Understanding / Edited by F. Weinert &R. Kluwe N. J.: Lawrence Erlbaum Associates, 1987. P. 31 – 64.

2. Андрійчук І. П. Психолого-педагогічна система гармонізації Я-концепції майбутніх практичних психологів // Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України. – Київ, 2002. – Том IV. – Ч.3. – С.14-20.

3. Бех І.Д. Духовні цінності як надбання особистості / І. Д. Бех // Рідна школа. – 2012. – № 1–2 (985–986). – С. 9–12.

4. Максименко С.Д. Методологічний аналіз прогнозування та внутрішні лінії розвитку особистості / С.Д.Максименко // Наукові записки Інституту психології імені Г.С.Костюка за ред. С.Д.Максименка. – 2011. – Вип. 39. – С. 3–16.

5. Савчин М.В. Вступ до спеціальності: Психолог, практичний психолог / М. В. Савчин, З. С. Гавриш. – Івано-Франківськ: Місто НВ. 2007. – 400 с.

УДК 796. 06

Калениченко Руслан Арсенович,
кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри професійної освіти
Київського національного університету будівництва і архітектури;
Лисицький Віталій Сергійович,
магістрант академічної групи ФСМ-51м
Київського національного університету будівництва і архітектури

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА – ГОЛОВНИЙ ФАКТОР ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

«Той, хто покинув займатися фізичними вправами часто чахне,
бо сила його органів слабне внаслідок відмови від рухів»
Ібн Сіна

Згідно із сучасними уявленнями, рухова активність – це природний, чинник біопрогресу, що впливає на розвиток організму і забезпечує не лише формування найбільш досконалих механізмів його адаптації до довкілля в процесі тривалого філогенезу, а й оптимізацію його життєдіяльності в онтогенезі. Це зумовлено тим, що в структурі механізму рухової активності в елементарній формі представлений принцип саморегуляції, який відображає сутність загального закону оптимізації, виявляється в прагненні живих систем до досягнення максимального життєво важливого результату з мінімальними енергетичними і пластичними витратами. На рівні цілісного організму

Демидова Олена Олександрівна, Шатрова Інна Анатоліївна, Яцемирська Анна Ігорівна
АДАПТИВНЕ БУДІВНИЦТВО, ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЯ …….…….81
Дєніжна Світлана Олександрівна
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЄКТНОГО НАВЧАННЯ ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ …….……..…….84
Заушнікова Марина Юріївна Єгорова Анастасія Сергіївна
ПОНЯТТЯ КРИЗА ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА …....89
Зінченко Оксана Вікторівна, Паламарчук Артем Дмитрович
МОВЛЕННЄВА КУЛЬТУРА ФАХІВЦІВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ …..…..93
Зінченко Оксана Вікторівна, Шевченко Світлана Василівна
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ …….……..……..97
Іваннікова Ганна Василівна
РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ У РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ СПОРТСМЕНА …….……..…….99
Іваннікова Ганна Василівна, Напісочний Ярослав Вікторович
ЗАСОБИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФУТБОЛІСТІВ У РІЧНОМУ ЦИКЛІ …….……..…….104
Калениченко Руслан Арсенович, Бондарук Богдан Юрійович
СПЕЦИФІКА КОЖНОГО ЕТАПУ ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ ……..…...106
Калениченко Руслан Арсенович, Дикса Олександр Володимирович
ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОГО ВИВЧЕННЯ САМОРОЗВИТКУ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ РЕФЛЕКСІЇ ФАХІВЦІВ …..……108
Калениченко Руслан Арсенович, Єрмоленко Руслан Миколайович
ОСОБЛИВОСТІ ОПТИМІЗАЦІЇ РОЗУМОВОЇ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ СТУДЕНТА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ……..…….…….….111
Калениченко Руслан Арсенович, Кондратюк Вікторія Миколаївна
РЕФЛЕКСІЯ ЯК МЕХАНІЗМ САМОРОЗВИТКУ …..……..115
Калениченко Руслан Арсенович, Лисицький Віталій Сергійович
ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА – ГОЛОВНИЙ ФАКТОР ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ...119

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

VI Міжнародної конференції

(Київ, 16 листопада 2023 року)

Підписано до друку 04.01.2024 р.
Видавець ФОП Ямчинський О.В.
03150, Київ, вул. Васильківська, 32
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ДК № 6554 від 26.12.2018 р.

Формат 60×84/16. Наклад 100 пр. Ум. друк. арк. 36,8. Зам. № 05-8.

Виготовлювач ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ»
03150, Київ, вул. Васильківська, 32
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ДК № 4131 від 04.08.2011 р.